

## 6. ZDRAVOTNÍ PÉČE O CIZINCE

Data o cizincích uvedená v této kapitole pocházejí z Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) a jsou zpracována Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Konkrétně se jedná o data sbíraná Národními zdravotními registry (Národním registrem hospitalizovaných, Národním registrem reprodukčního zdraví), informačním systémem orgánů ochrany veřejného zdraví (Registrem tuberkulózy) a Ročním výkazem o čerpání zdravotní péče cizinci. Uvedené vybrané zdroje dat za zdravotnictví dávají pouze částečnou informaci o celkovém čerpání zdravotní péče cizinci v ČR a o jejich zdravotním stavu. Další informace o zdrojích dat NZIS jsou uvedené na internetových stránkách ÚZIS ČR na adrese: <http://www.uzis.cz>.

Mimo zde publikované informace z dat NZIS zveřejňuje Kancelář zdravotního pojištění data o čerpání zdravotní péče cizinci – občany EU/EHS a Švýcarska a cizinci ze států, se kterými je uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení zahrnující i oblast zdravotního pojištění a poskytování zdravotní péče, a data o vynaložených nákladech za tuto zdravotní péči. Více informací na <http://www.kancelarzp.cz>.

### Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 6-1. Vývoj čerpání zdravotní péče cizinci v letech 2010 až 2021, tabulky 6-2a. a 6-2b. a 6-3a. a 6-3b. Čerpání zdravotní péče cizinci v roce 2021

Údaje o čerpání zdravotní péče cizinci se sledují na ročním výkazu V (MZ) 1-01, který vyplňují pouze poskytovatelé lůžkové zdravotní péče za zdravotnická zařízení označovaná jako nemocnice, a to bez ohledu na druh poskytované péče cizincům, tj. včetně ambulantní péče. Výkaz nesleduje zdravotní péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Jedná se tedy pouze o cizince, kteří hradí zdravotní péči ze smluvního zdravotního pojištění, pojištění uzavřeného v zahraničí, hotově nebo je zdravotní péče hrazena státními orgány (Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti, krajskými úřady apod.). Zároveň jsou v počtu cizinců uvedeni i žadatelé o azyl, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních a za které je zdravotní péče hrazena Ministerstvem vnitra. Naopak cizinci se statutem uprchlíka a přiděleným vízem nemají být již jako účastníci veřejného zdravotního pojištění do statistiky zahrnováni.

V roce 2021 neodevzdaly výkaz z celkového počtu 204 poskytovatelů 3 zpravodajské jednotky. V posledním dostupném roce tato zařízení vykazala péči v úhrnu u 2,5 tisíce cizinců o celkovém objemu nákladů ve výši 4,4 mil. Kč. Odhadované podhodnocení dat za rok 2021 tak může vlivem těchto zdravotnických zařízení dosáhnout úrovně cca 1,7 % z hlediska počtu cizinců, ale méně než procento z pohledu nákladů.

Vývoj počtu cizinců čerpajících péči v nemocnicích mimo veřejné zdravotní pojištění se v letech 2010 až 2021 vyznačuje výrazným nárůstem o 87 % z 79,6 tisíc na 148,5 tisíc osob. V 2020 došlo, pravděpodobně vlivem působení opatření omezující pohyb osob v době pandemie, k poklesu o 18,7 % na 103,8 tisíc osob. V minulém roce 2021 se naopak počet vykázaných cizinců výrazně zvýšil o 44,7 tisíc (43 %), a to dle vysvětlení poskytovatelů také z důvodu provozování očkovacích center COVID-19 i pro cizince. Nárůst se projevil zejména u cizinců ze zemí mimo EU, a to o 26,4 tisíce osob (48 %). U cizinců z EU činil nárůst 18,4 tisíce (38 %). Ve výsledku tedy poklesl podíl cizinců ze zemí EU na 45,1 % oproti maximu 54,1 % v roce 2016.

Z hlediska hodnoty vynaložených nákladů na péči o cizince se nárůst v roce 2021 projevil méně výrazně, a to o 20 % z 975 mil. na 1,167 mld. Kč. V porovnání s rokem 2019, který nebyl ovlivněn pandemií COVID-19, byl nárůst méně než poloviční o 8 %. Průměrné náklady na jednoho cizince v roce 2021 oproti minulému roku poklesly ze 7,2 tisíc na 5,9 tisíc Kč u cizinců s původem mimo EU, a z 11,9 tisíc na 10,3 tisíce Kč u cizinců ze zemí EU. Náklady za občany ze zemí EU v roce 2021 tvořily 58,9 % celkových nákladů a jejich podíl postupně klesá od roku 2016.

Z pohledu územního rozložení bylo nejvíce cizinců ošetřeno opět v nemocnicích v Hl. m. Praha, a to 64,4 tisíc osob (42,4 %). Na dalších místech v počtu ošetřených cizinců jsou kraje Jihomoravský (18,6 tis.), Středočeský (11,5 tis.) a Moravskoslezský (8,5 tis.). Nejvyšší počet cizinců ošetřovaných

v ČR v roce 2021 tvořili opět občané Slovenska, kterých bylo 36,9 tisíc. Dále následovali Ukrajinci (28,1 tis.), Rusové (9,5 tis.), Vietnamci (8,6 tis.) a Němci (7,6 tis.).

Nejvyšší náklady připadaly na občany Slovenska (427,0 mil. Kč), dále Ukrajiny (185,2 mil. Kč), Německa (75,9 mil. Kč), Vietnamu (54,3 mil. Kč), Polska (44,1 mil. Kč.) a Ruska (34,1 mil. Kč). Nezaplaceno po lhůtě splatnosti za zdravotní péči poskytnutou cizincům zůstávalo k 31. 12. 2021 celkem 65,8 mil. Kč, což představuje 5,6 % nákladů na zdravotní péči o cizince v nemocnicích. Cizinců ze zemí EU se týkalo 23,3 mil. Kč (35,4 %) neuhrazených nákladů po lhůtě splatnosti.

#### **Tabulka 6-4. Hospitalizovaní cizinci v nemocnicích podle příčin hospitalizace v roce 2021**

Data v této tabulce pocházejí z Národního registru hospitalizovaných (NRHOSP) a byla znovu zařazena do publikace po dvou letech, kdy v datech z let 2016 a 2017 došlo k plošnému pochybení ve vykazování státní příslušnosti, která uměle způsobila výrazné navýšení hospitalizací cizinců. V roce 2019 došlo s přechodem na nový informační systém v rámci jednotné technologické platformy pro NZIS ke zpřísnění pravidel vykazování cizinců.

Na rozdíl od výkazu V (MZ) 1-01 sleduje NRHOSP péči bez ohledu na způsob úhrady a pouze za pacienty hospitalizované na lůžku. Na rozdíl od výkazu tak sleduje i cizince s trvalým pobytem v ČR, kteří jsou ze zákona účastníci veřejného zdravotního pojištění. Oproti tomu výkaz sleduje jak ambulantní, tak lůžkovou péči, ale pouze nehrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Z toho vyplývá, že i když se v obou případech jedná o sledování péče poskytované v nemocnicích ČR, jsou uvedené počty cizinců z těchto zdrojů dat nesrovnatelné a překrývají se pouze v případě čerpání lůžkové zdravotní péče cizinci hrazené mimo veřejné zdravotní pojištění.

V roce 2021 bylo hlášeno 61,6 tisíc případů hospitalizace cizinců v rámci oddělení nemocnic, tj. oproti minulému roku (2020) o 5,3 % hospitalizací méně. Nejčastějším důvodem hospitalizace cizinců zůstává jako v předchozích letech i nadále těhotenství, porod a šestinedělí (35 % hospitalizací u žen). S 10 % všech hospitalizací následují související faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotními službami (nejčastěji hospitalizace zdravě narozených dětí, doprovod nemocného dítěte, dále prohlídky a vyšetření, které vyžadují hospitalizaci apod.). U cizinců pak byly třetí nejčastější příčinou (8,4 % hospitalizací) poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin, které u mužů zaujímají druhé místo s 13 % hospitalizací. Oproti minulému roku poklesly počty hospitalizací cizinců prakticky u všech skupin příčin. V absolutním vyjádření zejména u hospitalizací z důvodu porodů, těhotenství (kap. XV.) o 1,6 tisíc případů (11 %) a souvisejících výše uvedených příčin v rámci kapitoly XXI. o 1,9 tisíc (22 %). Dále pak poklesl i počet úrazů o 521 případů (9 %). Výraznější nárůst naopak zaznamenaly v souvislosti s COVID-19 hospitalizace pro onemocnění týkající se dýchací soustavy (kap. X.) o 1,6 tisíc případů (50 %). Onemocnění COVID-19 se kóduje v rámci nově zařazené XXII. kapitoly s názvem „Kódy pro speciální účely“, konkrétně pod kódy U07.1, U07.2 nebo U69.75, ale obvykle na vedlejší pozici. Pro účely zde uvedené statistiky se zohledňuje pouze základní příčina hospitalizace.

#### **Tabulky 6-5. a 6-6. Potraty cizinek**

Údaje o potratech cizinek vycházejí z Národního registru reprodukčního zdraví - Potraty. Všechny druhy potratů provedené ve zdravotnických zařízeních ČR podléhají hlášení „Žádost o umělé přerušování těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“. Toto hlášení je povinné a podléhá mu jak české státní příslušnice s trvalým pobytem na území ČR, tak i cizinky, bez ohledu na formu a délku pobytu. Data o potratech se publikují pouze za cizinky s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR.

V roce 2021 bylo v České republice evidováno 1 609 potratů cizinek s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR, což znamená pokles proti předchozímu roku, a to o 0,2 p. b. Z toho 927 potratů (57,6 %) připadalo na umělá přerušování těhotenství (UPT), z nichž 14,2 % bylo provedeno ze zdravotních důvodů. Miniinterrupce tvořily 66,9 % všech UPT, kdy proti loňskému roku došlo k jejich poklesu, a to o 3,0 p. b. (639 v roce 2020, 620 v roce 2021). Pokles může souviset se změnou vykazování miniinterrupcí. Do roku 2020 byly vykazovány pomocí položky stáří gravidity, od roku 2021 jsou tyto potraty určovány z položky stáří plodu.

Od roku 2002 docházelo k postupnému poklesu celkového počtu potratů cizinek (z 2 751 v roce 2002 na 2 238 v roce 2005). Mezi roky 2006 a 2008 byl zaznamenán růst počtu potratů. Od roku 2009 do roku 2017 docházelo, po třech letech růstu, ke kontinuálnímu poklesu počtu potratů

cizinek v ČR (z 3 020 v roce 2009 na 1 691 v roce 2017). Sice v roce 2018 nastal nárůst proti předchozímu roku, v roce 2019 zaznamenáváme opět pokles počtu potratů (z 1 712 v roce 2018 na 1 699 v roce 2019). V letech 2020 a 2021 nadále pokračuje trend poklesu počtu potratů cizinek (1 612 v roce 2020 a 1 609 v roce 2021). Hodnocení údajů podle jednotlivých krajů je ovlivněno největším soustředěním cizinců v Hl. m. Praha a ve Středočeském kraji, kde je nejvyšší podíl potratů z celé ČR.

#### **Tabulka 6-7. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného**

Tabulka se týká počtu nově hlášených onemocnění tuberkulózou (TBC) v ČR podle země narození nemocného, nemusí jít o cizince.

V roce 2021 bylo v ČR nově hlášeno celkem 357 případů onemocnění TBC. V porovnání s předchozím rokem se stav hlášených případů snížil (o 11 případů méně oproti roku 2020). Z dlouhodobého hlediska vykazuje počet onemocnění TBC u nás trvale klesající trend. Počet případů onemocnění TBC u českých občanů meziročně poklesl (o 17 případů), naopak počet případů TBC u osob narozených mimo ČR mírně vzrostl (o 6 případů). Z celkového počtu zaznamenaných onemocnění tuberkulózou představuje podíl osob narozených mimo ČR 37,0 %. Nejvyšší počet nově hlášených onemocnění TBC v ČR připadl v roce 2021 na občany Ukrajiny (35 případů), Rumunska (17), Slovenska (15), Vietnamu (15), Mongolska (12) a Indie (10).

\* \* \* \* \*

Od roku 2018 je kapitola 6 týkající se zdravotní péče o cizince v České republice opět rozšířena o tabulku 6-4. prezentující počty hospitalizací cizinců v nemocnicích ČR, tak jako v publikaci s daty za rok 2015 (dříve tabulka 6-3.). Data jsou uvedena za zdravotnictví celkem. Do roku 2002 (včetně) byla data v tabulkách publikována pouze za resort zdravotnictví.

Od roku 2018 byla na prvním místě této kapitoly zařazena tabulka 6-1., včetně grafu s vývojem čerpání zdravotní péče cizinců v nemocnicích ČR mimo veřejné zdravotní pojištění, na kterou dále navazují tabulky 6-2a., 6-2b. a 6-3a., 6-3b. pocházející ze stejného zdroje. Vlivem neodhalené chyby několika poskytovatelů, kteří uváděli v rozporu s metodikou výkazu náklady v jednotkách Kč a nikoliv v tisících, došlo k prezentaci nadhodnocených výsledků v publikacích z let 2016 a 2017. Tato publikace již obsahuje vývojovou řadu s opravenými daty za roky 2015 a 2016. V publikaci „Cizinci v ČR“ je od roku 2011 uváděna přehledová tabulka, která se týká čerpání zdravotní péče cizinci podle krajů, v členění dle osob (tabulka 6-2b.) resp. dle výše nákladů (tabulka 6-3b.).